Yeni nesil okuryazarlık türlerinin kapsamlarını aşağıda tartışacağım:

Dijital Okuryazarlık

Dijital okuryazarlık, en geniş anlamıyla, **bireylerin dijital ortamda bulunan bilgiye erişme, bu bilgiyi anlama, kullanma, yorumlama, değerlendirme ve yeni bilgiler üretebilme becerisidir**. Bu sadece temel bilgisayar becerilerini değil, aynı zamanda **teknolojiyi amaçlı ve eleştirel bir şekilde kullanmayı, sorun çözmeyi ve etkili iletişim kurmayı** da içerir.

- Dijital medya okuryazarlığı, dijital okuryazarlığın bir alt bileşeni olarak **yeni iletişim ve paylaşım teknolojilerinin ve ortamlarının özelliklerini kavramayı, kültürel özelliklerini bilmeyi ve yeni medya diline hakim olmayı** kapsar. Aynı zamanda **yeni medya ortamlarını etkin kullanabilmeyi ve bu ortamlara özgü içerikler üretebilmeyi** de içerir.
- Dijital okuryazarlık becerileri, **güçlü parola oluşturma** gibi pratik yetenekleri de içerir.
- Öğretmen kılavuzunda belirtildiği gibi, dijital okuryazarlık öğretiminde **eleştirel düşünmenin önemi vurgulanmalı** ve öğrencilerin **çevrimiçi kaynakların güvenilirliğini sorgulamaları** teşvik edilmelidir. Ayrıca, dijital okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesinde **otantik değerlendirme yaklaşımları** ve **akran/öz değerlendirme** kullanılabilir.
- Dijital okuryazarlık, **kişisel verileri koruma** bilincini de içerir.
- **Bilgi okuryazarlığı**, ihtiyaç duyulan bilgiyi fark etme, tanımlama, değerlendirme ve kaydetme becerisi olarak, dijital okuryazarlığın önemli bir parçasıdır çünkü günümüzde bilgiye erişim ve kullanım büyük ölçüde dijitalleşmiştir.

Medya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığı, **kitle iletişim araçları aracılığıyla iletilen mesajlardaki bilgiyi analiz edebilme, değerlendirebilme ve iletebilme becerilerini** kapsar.

- Bu, **iletişim kanallarındaki niceliksel artışın niteliğe aynı oranda yansımaması sorununa karşı bir savunma mekanizması** olarak da görülebilir.
- Medya okuryazarlığı eğitimi, öğrencilerin **medya mesajlarına karşı farkındalık geliştirmesini**, **analiz ve değerlendirme yapmasını** ve medya araçlarını **amaca uygun, doğru ve etkili kullanma bilinci** oluşturmasını hedefler. Ayrıca, **farklı kaynaklardan gelen bilgi kirliliği karşısında sorgulama yaparak doğru bilgiye ulaşmayı** sağlar.
- Medya okuryazarlığı dersinde, **dijital medya okuryazarlığı ve sosyal medya okuryazarlığı** başlıklarına ağırlık verilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Sosyal Medya Okuryazarlığı

Sosyal medya okuryazarlığı, **sosyal medya platformlarını, ortaya çıkış amaçlarını ve kullanımlarını anlamayı** içerir.

- Ayrıca, **sosyal medyanın getirdiği yarar ve zararların farkında olmayı**, **içeriklerdeki mesajları analiz edebilme ve anlamlandırabilme kabiliyetini** ve **siber zorbalığa karşı bilinçli olmayı** kapsar.
- Doğru ve etkin bir sosyal medya yazarı olmak, **hedef kitleyi tanımayı**, **özgün ve Türkçe kurallarına uygun içerik oluşturmayı** ve **intihalden kaçınmayı** gerektirir.
- Sosyal medya okuryazarlığı, **herhangi bir konu hakkındaki farklı görüşleri çeşitli boyutları ile incelemeyi ve değerlendirmeyi** temele alır ve **eleştirel bir bakış açısıyla izleme ve değerlendirme** esastır.

Yapay Zekâ Okuryazarlığı

Yapay zekâ okuryazarlığı, **bireylerin yapay zekâ sistemlerini anlaması, kullanması ve etkileşime girmesi konusundaki becerilerini** ölçen bir kavramdır.

- **YZ'nin teorik bilgisine veya gelişmelere uzmanlık düzeyinde hakim olmayı gerektirmez**. Bir kişi YZ ürünlerini **etkili ve mantıklı bir şekilde kullanabiliyorsa** YZ okuryazarı olarak kabul edilebilir. Bu durum diğer okuryazarlık türleri için de geçerlidir.
- Yapay zekâ okuryazarlığının üç bileşeni olduğu öne sürülmektedir: **anlama, kullanma ve değerlendirme**. Yapay zekâ okuryazarlığını bireyin **yapay zekâ uygulamalarıyla etkili iletişim kurma, değerlendirme yapma ve iş yerinde, evde, çevrimiçi araç olarak kullanma kabiliyetleri** olarak tanımlamaktadır.
- Yapay zekâya yönelik dijital okuryazarlık kavramı günümüzde **yapay zekâ okuryazarlığı** olarak kavramsallaştırılmaktadır. Yapay zekâ okuryazarlığı **dijital okuryazarlığın bir alt dalını oluşturmakla birlikte**, önemi nedeniyle daha kritik bir konuma gelecektir.
- Yapay Zekâ Okuryazarlık Ölçeği (YZOÖ), **Yapay Zekâyı Bilmek ve Anlamak, Yapay Zekâyı Uygulamak, Yapay Zekâ Uygulamasını Değerlendirmek ve Yapay Zekâ Etiği** kriterlerine dayanmaktadır. Ölçek analizleri, YZOÖ'nün üç faktörlü bir yapıda olduğunu göstermiştir: **Bilme-Anlama, Uygulama-Değerlendirme ve Etik**.

Okuryazarlıkların Kapsamlarının İlişkisi

Görüldüğü gibi, farklı okuryazarlık türlerinin kapsamları **birbiriyle iç içe geçmiş ve birbirini tamamlayıcı** niteliktedir. Dijital okuryazarlık, modern dünyada bilgiye erişim ve katılımın temelini oluştururken, medya okuryazarlığı bu dijital ortamdaki mesajları eleştirel bir şekilde değerlendirme becerisini sağlar. Sosyal medya okuryazarlığı ise dijital okuryazarlığın sosyal etkileşim boyutuna odaklanırken, yapay zekâ okuryazarlığı giderek yaygınlaşan yapay zekâ teknolojilerini anlama ve kullanma becerisini kapsar. Dolayısıyla,

günümüz bilgi toplumunda bireylerin etkin ve başarılı bir şekilde yer alabilmeleri için bu farklı okuryazarlık türlerinde yetkinleşmeleri büyük önem taşımaktadır.